

Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (veľká komora)

z 15. januára 2019*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Sociálna politika – Smernica 2000/78/ES – Rovnosť zaobchádzania v zamestnaní a povolani – Článok 2 – Pokus o sexuálny styk s mladistvými spáchaný štátnym zamestnancom na mladistvých mužského pohlavia – Disciplinárna sankcia prijatá počas roku 1975 – Predčasný odchod do dôchodku spojený so znížením dôchodku – Diskriminácia na základe sexuálnej orientácie – Účinky uplatnenia smernice 2000/78/ES na disciplinárnu sankciu – Pravidlá výpočtu vyplateného dôchodku“

Vo veci C-258/17,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Verwaltungsgerichtshof (Najvyšší správny súd, Rakúsko) z 27. apríla 2017 a doručený Súdnemu dvoru 15. mája 2017, ktorý súvisí s konaním:

E.B.

proti

Versicherungsanstalt öffentlich Bediensteter BVA,

SÚDNY DVOR (veľká komora),

v zložení: predseda K. Lenaerts, podpredsedníčka R. Silva de Lapuerta, predsedovia komôr A. Prechal, M. Vilaras, E. Regan, T. von Danwitz, K. Jürimäe a C. Lycourgos, sudcovia E. Juhász, M. Ilešič, J. Malenovský, M. Safjan (spravodajca) a D. Šváby,

generálny advokát: M. Bobek,

tajomník: M. Aleksejev, vedúci sekcie,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 29. mája 2018,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

- E.B., v zastúpení: H. Graupner, Rechtsanwalt,
- rakúska vláda, v zastúpení: G. Hesse a J. Schmoll, splnomocnení zástupcovia,
- talianska vláda, v zastúpení: G. Palmieri, splnomocnená zástupkyňa, za právnej pomoci P. Gentili, avvocato dello Stato,
- Európska komisia, v zastúpení: D. Martin a B.-R. Killmann, splnomocnení zástupcovia,

* Jazyk konania: nemčina.

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 5. septembra 2018,
vyhlásil tento

Rozsudok

- 1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 2 smernice Rady 2000/78/ES z 27. novembra 2000, ktorá ustanovuje všeobecný rámec pre rovnaké zaobchádzanie v zamestnaní a povolani (Ú. v. ES L 303, 2000, s. 16; Mim. vyd. 05/004, s. 79).
- 2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi E.B. a Versicherungsanstalt öffentlich Bediensteter BVA (sociálna a zdravotná poisťovňa pre štátnych zamestnancov, Rakúsko), ktorý sa týka zákonnosti a účinkov disciplinárneho opatrenia uloženého E.B. v roku 1975 z dôvodu pokusu o sexuálny styk spáchaného na mladistvých mužského pohlavia.

Právny rámec

Právo Únie

- 3 Podľa odôvodnení 1 a 11 až 13 smernice 2000/78:
„(1) Podľa článku 6 [ZFEÚ] je Európska únia založená na zásadách slobody, demokracie, dodržiavania ľudských práv a základných slobôd a právneho štátu, princípoch, ktoré sú spoločné všetkým členským štátom, a rešpektuje základné ľudské práva, ktoré zaručuje Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd [podpísaný v Ríme 4. novembra 1950] a ktoré vyplývajú z ústavných tradícií spoločných pre členské štáty ako základných princípov práva [Únie].
...
(11) Diskriminácia z dôvodov náboženského presvedčenia alebo viery, zdravotného postihnutia, veku alebo sexuálnej orientácie môže sťažiť dosiahnutie cieľov zmluvy o ES, najmä dosiahnutie vysokej úrovne zamestnanosti a sociálnej ochrany, zvýšenie životnej úrovne a kvality života, ekonomickú a sociálnu súdržnosť a solidaritu a slobodný pohyb osôb.
(12) Preto by sa mala v spoločenstve zakázať každá priama alebo nepriama diskriminácia na základe náboženského presvedčenia alebo viery, zdravotného postihnutia, veku alebo sexuálnej orientácie vzhľadom na oblasti, na ktoré sa vzťahuje táto smernica. ...
(13) Táto smernica sa nevzťahuje na systémy sociálneho zabezpečenia a sociálnej ochrany, ktorých dávky sa nepovažujú za príjem v zmysle, aký má tento pojem na uplatňovanie článku [157 ZFEÚ], ani na žiadny druh platby štátu, ktorej cieľom je zabezpečenie prístupu k zamestnaniu alebo udržanie zamestnania.“
- 4 Článok 1 tejto smernice, nazvaný „Účel“, stanovuje:
„Účelom tejto smernice je ustanovenie všeobecného rámca pre boj proti diskriminácii v zamestnaní a povolani na základe náboženstva alebo viery, zdravotného postihnutia, veku alebo sexuálnej orientácie, s cieľom zaviesť v členských štátoch uplatňovanie zásady rovnakého zaobchádzania.“

5 Článok 2 uvedenej smernice, nazvaný „Pojem diskriminácie“, v odsekoch 1 a 2 stanovuje:

„1. Na účely tejto smernice sa pod pojmom ‚zásada rovnakého zaobchádzania‘ rozumie, že nemá existovať žiadna priama alebo nepriama diskriminácia založená na ktoromkoľvek z dôvodov uvedených v článku 1.

2. Na účely odseku 1:

a) o priamu diskrimináciu ide, ak sa z niektorého z dôvodov uvedených v článku 1 zaobchádza s jednou osobou nepriaznivejšie[,] ako sa v porovnateľnej situácii zaobchádza, zaobchádzalo alebo by sa mohlo zaobchádzať s inou osobou;

...“

6 Článok 3 tej istej smernice, nazvaný „Rozsah“, vo svojich odsekoch 1 a 3 stanovuje:

„1. V rámci právomocí delegovaných na [Úniu] sa bude táto smernica vzťahovať na všetky osoby, tak vo verejnom ako i v súkromnom sektore, vrátane verejných orgánov vo vzťahu k:

...

c) podmienkam zamestnania a pracovným podmienkam vrátane podmienok prepúšťania a odmeňovania;

...

3. Táto smernica sa nevzťahuje na žiadne dávky poskytované štátnymi alebo podobnými systémami, vrátane štátneho systému sociálneho zabezpečenia alebo sociálnej ochrany.“

7 Podľa článku 18 prvého odseku smernice 2000/78 členské štáty mali v zásade prijať zákony, iné právne predpisy a správne opatrenia potrebné na dosiahnutie súladu s touto smernicou najneskôr do 2. decembra 2003 alebo mohli, pokiaľ ide o ustanovenia týkajúce sa kolektívnych zmlúv, zavedením tejto smernice do praxe poveriť sociálnych partnerov, a tak zabezpečiť, že budú prebraté k rovnakému dátumu.

8 Smernica 2000/78 v súlade so svojím článkom 20 nadobudla účinnosť 2. decembra 2000.

Rakúske právo

Trestné právo

9 K dátumu 25. februára 1974 ustanovenia § 128 a 129 Strafgesetzbuch 1945 (trestný zákon z roku 1945) v znení vyplývajúcom zo spolkového zákona BGBl. Nr. 273/1971 (ďalej len „Stg“) uvádzali:

„Sexuálne zneužitie

§ 128. Kto pohlavne zneužije chlapca alebo dievča mladšie ako 14 rokov... s cieľom uspokojiť svoje potreby iným spôsobom, ako sa stanovuje v § 127, dopustí sa zločinu sexuálneho zneužitia a potrestá sa odňatím slobody od jedného do piatich rokov, v prípade obzvlášť priťažujúcich okolností až v trvaní desiatich rokov, a ak spôsobí následky uvedené v § 126, až v trvaní dvadsiatich rokov.

Trestný čin sexuálneho styku s mladistvými

I. Sexuálny styk s mladistvými spáchaný na mladistvých rovnakého pohlavia

§ 129. Ako zločin sa potrestajú tiež nižšie uvedené podoby sexuálneho styku s mladistvými:

I. Homosexuálny styk medzi osobou mužského pohlavia, ktorá dovŕšila vek 18 rokov alebo staršou, a osobou rovnakého pohlavia, ktorá nedovŕšila vek 18 rokov.“

- 10 § 129 StG bol nahradený § 209 Strafgesetzbuch (Trestný zákonník, ďalej len „StGB“), ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 1975. Uvedený § 209 znel takto:

„Každá osoba mužského pohlavia, ktorá dovŕšila vek 19 rokov a ktorá sa dopustí aktu sexuálnej praktiky s osobou rovnakého pohlavia, ktorá je staršia ako 14 rokov a ešte nedovŕšila vek 18 rokov, sa potrestá odňatím slobody na šesť mesiacov až päť rokov.“

- 11 Rozsudkom z 21. júna 2002 Verfassungsgerichtshof (Ústavný súd, Rakúsko) rozhodol, že § 209 StGB nebol v súlade s Ústavou, a zrušil toto ustanovenie.

- 12 Spolkový zákon uverejnený v BGBl. I, č. 134/2002, od 13. augusta 2002 zmenil StGB a zrušil jeho § 209 ešte predtým, ako nadobudlo účinnosť zrušenie, ktoré nariadil Verfassungsgerichtshof (Ústavný súd).

- 13 Európsky súd pre ľudské práva opakovane odsúdil Rakúsku republiku z dôvodu uplatňovania § 209 StGB pred jeho zrušením (pozri najmä rozsudky ESLP z 9. januára 2003, L. a V. v. Rakúsko, CE:ECHR:2003:0109JUD003939298; z 9. januára 2003, S.L. v. Rakúsko, CE:ECHR:2003:0109JUD004533099, ako aj z 21. októbra 2004, Woditschka a Wilfling v. Rakúsko, CE:ECHR:2004:1021JUD006975601).

Právna úprava verejnej služby

- 14 Pokiaľ ide o práva štátnych zamestnancov v Rakúsku na dôchodok, § 13 ods. 1 Beamten Dienstrechtsgesetz 1979 (zákon o štátnej službe z roku 1979) v jeho znení vyplývajúcom zo spolkového zákona uverejneného v BGBl. I, č. 119/2002, uvádzal, že štátny zamestnanec dosiahne dôchodkový vek uplynutím 65. roku od svojho narodenia.

- 15 § 24 Dienstpragmatik (služobný poriadok) v jeho znení uverejnenom v RGrBl. č. 15/1914 (ďalej len „DP“), uplatniteľný na službu v polícii, vo svojom odseku 1 uvádzal:

„Štátny zamestnanec musí v rámci svojej služby a mimo nej zachovávať dobrú povesť povolania, vždy sa správať v súlade s pravidlami výkonu povolania a vyhnúť sa všetkému, čo by mohlo ohroziť úctu a dôveru, ktorú si jeho funkcia vyžaduje.“

- 16 § 87 DP stanovoval:

„Na štátnych zamestnancov, ktorí si neplnia svoje odborné a úradné povinnosti, sa uplatňujú správne alebo disciplinárne sankcie bez toho, aby bola dotknutá ich trestná zodpovednosť, v závislosti od toho, či porušenie povinnosti predstavuje jednoduché porušenie správnych predpisov alebo či vzhľadom na poškodenie alebo porušenie záujmov štátu, povahu alebo závažnosť porušenia, recidívu alebo iné priťažujúce okolnosti sa toto porušenie považuje za porušenie služobných povinností.“

- 17 § 93 DP vo svojom odseku 1 stanovoval:

„Disciplinárne sankcie sú:

a) pokarhanie;

- b) vylúčenie z kariérneho platového postupu;
- c) zníženie mesačného platu s výnimkou príspevku na domácnosť;
- d) prepustenie do dôchodku so znížením dôchodku;
- e) odvolanie z funkcie.“

18 § 97 DP bol formulovaný takto:

„1. K prepusteniu do dôchodku ako disciplinárnej sankcii možno pristúpiť buď na určitú dobu, alebo na trvalo. Zníženie sumy obvykle poberaného dôchodku (kompenzácie) nemôže prekročiť 25 %.

2. Po uplynutí doby určenej v rozhodnutí treba so štátnym zamestnancom zaobchádzať tak, ako by bol prepustený do dočasného dôchodku podľa § 76 k dátumu, ku ktorému sa disciplinárne rozhodnutie stalo právoplatným.“

Spor v konaní vo veci samej a prejudiciálne otázky

- 19 E.B., mužského pohlavia, narodený v roku 1942, je štátnym zamestnancom spolkovej polície na dôchodku.
- 20 Rozsudkom Landesgericht für Strafsachen Wien (Krajinský trestný súd vo Viedni, Rakúsko) z 10. septembra 1974 bol E.B., v tom čase štátny zamestnanec polície v aktívnej službe, odsúdený podľa § 129 bodu I StG na trest odňatia slobody s podmieneným odkladom na dobu troch rokov za pokus trestného činu homosexuálneho styku s mladistvými, ktorého sa dopustil 25. februára 1974 na dvoch mladistvých.
- 21 E.B. podal proti tomuto rozsudku odvolanie na Oberlandesgericht Wien (Vyšší krajinský súd vo Viedni, Rakúsko), ktoré bolo zamietnuté.
- 22 Rozhodnutím Disziplinarcommission bei der Bundespolizeidirektion Wien (Disciplinárna komisia pri Spolkovom policajnom riaditeľstve vo Viedni, Rakúsko) z 10. júna 1975 (ďalej len „disciplinárne rozhodnutie z 10. júna 1975“), bola E.B. uložená sankcia za porušenie deontologických povinností, keď dvom mladistvým vo veku 14, resp. 15 rokov nariadil, aby sa s ním zapojili do sexuálnych praktík, čo bol dôvod, pre ktorý bol podľa § 8 a § 129 bodu I StG odsúdený za pokus trestného činu homosexuálneho styku s mladistvými. Podľa znenia uvedeného rozhodnutia „svojím konaním sa tak dopustil služobného priestupku..., za čo sa mu ukladá disciplinárna sankcia v podobe prepustenia do dôchodku so znížením obvyklej výšky jeho dôchodku o 25 % (dvadsaťpäť percent) [§ 93 ods. 1 písm. d) v spojení s § 97 ods. 1 DP]“.
- 23 E.B. podal proti tomuto rozhodnutiu odvolanie na Disziplinaroberkommission beim Bundesministerium für Inneres (Vyššia disciplinárna komisia pri ministerstve vnútra, Rakúsko), ktorá toto odvolanie odmietla rozhodnutím z 24. marca 1976 (ďalej len „potvrdzujúce disciplinárne rozhodnutie z 24. marca 1976“). Následne E.B. s účinnosťou od 1. apríla 1976 odišiel do núteného dôchodku. Podľa údajov uvádzaných v návrhu na začatie prejudiciálneho konania pri neexistencii tohto disciplinárneho rozhodnutia by E.B. podľa rakúskej právnej úpravy vznikol nárok na dôchodok k dátumu 1. januára 2008.
- 24 Rozhodnutím zo 17. mája 1976 bola výška dôchodku E.B. vypočítaná na základe odchodu do dôchodku s účinnosťou od 1. apríla 1976 a s uplatnením 25 % zníženia, ktoré nariadil disciplinárny orgán.

- 25 Dňa 2. júna 2008 E.B. podal pred disciplinárnym orgánom návrh na zrušenie disciplinárneho rozhodnutia z 10. júna 1975 a zastavenie disciplinárneho konania vedeného voči nemu.
- 26 Rozhodnutím zo 17. júna 2009 Disziplinaroberkommission, beim Bundeskanzleramt (Vyššia disciplinárna komisia pri Úrade spolkového kancelára, Rakúsko) zamietla tento návrh.
- 27 Rozsudkom z 26. januára 2012 Verwaltungsgerichtshof (Najvyšší správny súd, Rakúsko) zamietol žalobu, ktorú E.B. podal proti tomuto rozhodnutiu, ako nedôvodnú.
- 28 E.B. 11. februára 2009 zaslal na penzijný úrad žiadosť o výpočet a vyplatenie nedoplatku na mzde, ako aj priznania dôchodku vo väčšej výške. Zastával predovšetkým názor, že s cieľom ukončiť existujúcu diskrimináciu sa s ním má z hľadiska jeho odmeňovania a jeho dôchodku zaobchádzať tak, ako keby do dosiahnutia zákonného dôchodkového veku vykonával aktívnu službu. Subsidiárne sa domnieval, že prinajmenšom má nárok na plnú výšku jeho dôchodku bez akéhokoľvek zníženia.
- 29 Rozhodnutím z 9. októbra 2013 spolkový minister vnútra zamietol žiadosť E.B. o vyplatenie nedoplatku na mzde. V podstate zastával názor, že E.B. nevznikla žiadna škoda, a to preto, že príjmy, ktoré dosiahol po ukončení spolkovvej štátnej služby v súkromnom sektore, prevýšili príjmy, ktoré by poberal, ak by si zachoval svoje postavenie spolkového štátneho zamestnanca.
- 30 Rozhodnutím z 11. júna 2015 sociálna a zdravotná poisťovňa pre štátnych zamestnancov zamietla žiadosti E.B. o priznanie dôchodku vo väčšej výške, ktoré E.B. medzitým mierne upravil.
- 31 Rozsudkom z 25. mája 2016 Bundesverwaltungsgericht (Spolkový správny súd, Rakúsko) zamietol žalobu, ktorú E.B. podal proti tomuto rozhodnutiu, ako nedôvodnú.
- 32 E.B. podal proti tomuto rozsudku opravný prostriedok „Revision“ na Verwaltungsgerichtshof (Najvyšší správny súd, Rakúsko). V odôvodnení návrhu na prípustnosť svojho opravného prostriedku uvádzal najmä otázku, či sa právne účinky potvrdzujúceho disciplinárneho rozhodnutia z 24. marca 1976 nestali obsolentnými z dôvodu zákazu diskriminácie uvedeného v článku 2 smernice 2000/78, pokiaľ ide o dôchodkové nároky, ktorých sa toto rozhodnutie týka.
- 33 Verwaltungsgerichtshof (Najvyšší správny súd) zastával názor, že konanie o opravnom prostriedku „Revision“, ktoré sa začalo na základe návrhu podaného E.B., bolo prípustné, keďže E.B. v odôvodnení svojho návrhu položil otázku výkladu článku 2 smernice 2000/78.
- 34 Verwaltungsgerichtshof (Najvyšší správny súd) okrem toho vychádza zo zásady, že rozhodnutie Vyššej disciplinárnej komisie pri Úrade spolkového kancelára zo 17. júna 2009 s konečnou platnosťou a so záväzným účinkom neuzavrelo otázku vymedzenia právnych účinkov potvrdzujúceho disciplinárneho rozhodnutia z 24. marca 1976.
- 35 Podľa vnútroštátneho súdu je nesporné, že v čase prijatia disciplinárneho rozhodnutia z 10. júna 1975 a potvrdzujúceho disciplinárneho rozhodnutia z 24. marca 1976 nijaké ustanovenie práva Únie nebránilo sankciám uloženým E.B. z dôvodov, ktoré boli uvedené.
- 36 Dodáva však, že po nadobudnutí účinnosti smernice 2000/78 už porovnateľná disciplinárna sankcia v Rakúsku uložená byť nemôže. Nie je už totiž možné rozlišovať, či sexuálny styk s mladistvým vykonaný na osobe vo veku od 14 rokov do 18 rokov je mužskej homosexuálnej povahy, heterosexuálnej povahy, alebo lesbický, a to dokonca ani na účely uplatňovania disciplinárnych predpisov. Disciplinárne rozhodnutie z 10. júna 1975 je založené zjavne na takom rozlišovaní, pretože v podstate vychádzalo z v tom čase trestnej povahy skutkov vytýkaných E.B. z dôvodu ich mužskej homosexuálnej povahy. Hoci nemožno vylúčiť, že porovnateľná výzva na vykonanie heterosexuálneho alebo lesbického sexuálneho styku by sa považovala za konanie proti dobrým mravom, ktoré by v čase skutkových okolností mohlo mať za následok disciplinárne stíhanie, disciplinárna sankcia, ktorá by

prípadne bola uložená štátnemu zamestnancovi uznanému za vinného zo sexuálneho styku s mladistvými, by za absencie konštitutívnych prvkov uvedených v § 129 bode I StG bola podstatne menej prísna. Podľa vnútroštátneho súdu skutky, ktorých sa dopustil E.B., nemohli byť takej povahy, aby odôvodňovali disciplinárnu sankciu predstavujúcu prepustenie do dôchodku.

- 37 Nadobudnutie účinnosti smernice 2000/78 mohlo zmeniť právnu situáciu v konaní vo veci samej v tom zmysle, že za obdobia po dátume tohto nadobudnutia účinnosti sa výška dôchodku vyplácaného E.B. mala vypočítať bez akejkoľvek diskriminácie. V tejto súvislosti vnútroštátny súd odkazuje na rozsudok Súdneho dvora z 29. apríla 1999, Ciola (C-224/97, EU:C:1999:212).
- 38 Za týchto podmienok Verwaltungsgerichtshof (Najvyšší správny súd) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Bráni článok 2 smernice [2000/78] zachovaniu právnych účinkov právoplatného správneho rozhodnutia v oblasti disciplinárnych právnych predpisov vzťahujúcich sa na štátnych zamestnancov (disciplinárne rozhodnutie), ktorým sa rozhodlo o nútenom odchode štátneho zamestnanca do dôchodku, ako aj o znížení jeho dôchodku, ak uvedené správne rozhodnutie v čase vydania síce nepatrilo do pôsobnosti ustanovení práva Únie, predovšetkým smernice 2000/78, ale (prípadné) porovnateľné rozhodnutie by odporovalo tejto smernici, ak by bolo prijaté po jej nadobudnutí účinnosti?

2. V prípade kladnej odpovede, vyžaduje právo Únie pre obnovu nediskriminujúceho postavenia,
- a) aby sa s dotknutým štátnym zamestnancom na účely stanovenia výšky jeho dôchodku zaobchádzalo tak, ako keby v období od nadobudnutia právoplatnosti správneho rozhodnutia do dosiahnutia zákonného dôchodkového veku nebol na dôchodku, ale vykonával aktívnu službu, alebo
 - b) na tento účel postačí, aby sa riadne priznal plný dôchodok, na ktorý vzniká nárok v okamihu vydania správneho rozhodnutia, bez vykonania akýchkoľvek zrážok?

3. Závisí odpoveď na druhú otázku od okolnosti, či sa štátny zamestnanec iniciatívne usiloval o prijatie do aktívnej služby pre spolkovú štátnu službu ešte pred dosiahnutím dôchodkového veku?

4. V prípade, ak Súdny dvor rozhodne, že právo Únie vyžaduje iba zrušenie percentuálneho zníženia výšky dôchodku (a v každom prípade aj v závislosti od okolností uvedených v tretej otázke):

Možno zákazom diskriminácie, ktorý ukladá smernica 2000/78, odôvodniť prednosť práva Únie pred ustanoveniami vnútroštátneho práva, ktoré mu odporujú, na ktorú je vnútroštátny súd povinný prihliadať pri stanovení výšky dôchodku, aj počas obdobia, ktoré predchádzalo priamemu účinku tejto smernice v členských štátoch?

5. V prípade kladnej odpovede na štvrtú otázku, v ktorom okamihu vzniká taký „retroaktívny účinok“?

O prejudiciálnych otázkach

O prvej otázke

- 39 Svojou prvou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa článok 2 smernice 2000/78 má vykladať v tom zmysle, že sa uplatňuje na právne účinky právoplatného disciplinárneho rozhodnutia prijatého pred nadobudnutím účinnosti tejto smernice, ktorým sa nariaďuje predčasný odchod štátneho zamestnanca do dôchodku so znížením jeho dôchodku.

- 40 Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora tak z názvu a odôvodnení, ako aj z obsahu a účelu smernice 2000/78 vyplýva, že táto smernica má stanoviť všeobecný rámec na to, aby každej osobe bola zaistená rovnosť zaobchádzania „v zamestnaní a povolani“ tým, že jej dáva účinnú ochranu proti diskriminácii z niektorého z dôvodov uvedených v jej článku 1, medzi ktoré patrí aj sexuálna orientácia (pozri v tomto zmysle rozsudky z 18. júna 2009, Hütter, C-88/08, EU:C:2009:381, bod 33, a z 19. septembra 2018, Bedi, C-312/17, EU:C:2018:734, bod 28).
- 41 S cieľom odpovedať na prvú otázku položenú vnútroštátnym súdom treba po prvé overiť, či situácia, ako je situácia, ktorú vytvorilo disciplinárne rozhodnutie z 10. júna 1975, patrí do vecnej pôsobnosti smernice 2000/78.
- 42 V tomto ohľade z článku 3 ods. 1 písm. c) tejto smernice vyplýva, že táto smernica sa v rámci právomocí prenesených na Európsku úniu vzťahuje „na všetky osoby, tak vo verejnom ako i v súkromnom sektore, vrátane verejných orgánov“ vo vzťahu najmä „k podmienkam zamestnania a pracovným podmienkam vrátane podmienok prepúšťania a odmeňovania“ (rozsudky z 12. októbra 2010, Ingeniørforeningen i Danmark, C-499/08, EU:C:2010:600, bod 20, a z 24. novembra 2016, Parris, C-443/15, EU:C:2016:897, bod 32).
- 43 V prejednávanej veci bola E.B., príslušníkovi polície, uložená disciplinárna sankcia uvoľnenia do predčasného dôchodku so znížením jeho dôchodku o 25 %. Za týchto podmienok treba konštatovať, že disciplinárne rozhodnutie z 10. júna 1975 tým, že so sebou prinášalo predčasné uvoľnenie do dôchodku, ovplyvnilo jeho podmienky zamestnania a pracovné podmienky v zmysle článku 3 ods. 1 písm. c) smernice 2000/78.
- 44 Na účely posúdenia, či dôchodok, ako je dôchodok vo veci samej, patrí do pôsobnosti smernice 2000/78, treba pripomenúť, že judikatúrou je ustálené, že táto pôsobnosť sa musí so zreteľom na článok 3 ods. 1 písm. c) a článok 3 ods. 3 tejto smernice v spojení s jej odôvodnením 13 chápať tak, že nezahŕňa systémy sociálneho zabezpečenia a sociálnej ochrany, ktorých dávky sa nepovažujú za odmenu v zmysle, aký má tento pojem v rámci uplatnenia článku 157 ods. 2 ZFEÚ (rozsudky zo 6. decembra 2012, Dittrich a i., C-124/11, C-125/11 a C-143/11, EU:C:2012:771, bod 31, ako aj z 19. septembra 2018, Bedi, C-312/17, EU:C:2018:734, bod 30).
- 45 V tejto súvislosti môže byť rozhodujúce jedine kritérium založené na zistení, že dôchodok sa pracovníkovi vypláca na základe pracovného vzťahu, ktorý ho spája s jeho bývalým zamestnávateľom, teda kritérium zamestnania, založené na znení samotného uvedeného článku (pozri v tomto zmysle rozsudky z 28. septembra 1994, Beune, C-7/93, EU:C:1994:350, bod 43, ako aj z 1. apríla 2008, Maruko, C-267/06, EU:C:2008:179, bod 46 a citovanú judikatúru).
- 46 V tomto kontexte do pôsobnosti tohto článku patrí dôchodok, ktorý sa týka len určitej osobitnej kategórie pracovníkov, ak priamo závisí od odpracovaného času a ak sa jeho výška vypočítava na základe poslednej mzdy (pozri v tomto zmysle rozsudky z 1. apríla 2008, Maruko, C-267/06, EU:C:2008:179, body 47 a 48, ako aj z 24. novembra 2016, Parris, C-443/15, EU:C:2016:897, bod 35).
- 47 Vnútroštátnemu súdu prislúcha s prihliadnutím na tieto skutočnosti overiť, či dôchodok vyplácaný E.B. patrí do pôsobnosti článku 157 ZFEÚ, a najmä, či sa tento dôchodok vo vnútroštátnom práve považuje za odmenu, ktorá sa naďalej vypláca v rámci služobného pomeru, ktorý pokračuje po tom, čo štátny zamestnanec začal poberať dôchodkové dávky, podobne ako pri dôchodku vo verejnej službe vo veci, v ktorej bol vyhlásený rozsudok z 21. januára 2015, Felber (C-529/13, EU:C:2015:20).
- 48 Vzhľadom na vyššie uvedené, pokiaľ dôchodok vyplácaný E.B. patrí pod pojem „odmena“ v zmysle článku 157 ZFEÚ, a preto pod smernicu 2000/78, situácia, ako je situácia vytvorená disciplinárnym rozhodnutím z 10. júna 1975, patrí do vecnej pôsobnosti tejto smernice.
- 49 Po druhé treba preskúmať, či taká situácia patrí do časovej pôsobnosti uvedenej smernice.

- 50 Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora nová právna norma sa v zásade uplatní od nadobudnutia účinnosti aktu, ktorým sa táto norma zavádza, a ak sa neuplatní na právne situácie, ktoré vznikli a definitívne prebehli počas účinnosti predchádzajúceho zákona, uplatní sa na ich budúce účinky, ako aj na nové právne situácie. Bez toho, aby tým bola dotknutá zásada zákazu retroaktivity právnych aktov, platí niečo iné len vtedy, keď novú normu sprevádzajú osobitné ustanovenia, ktoré konkrétne určujú podmienky jej časovej platnosti (rozsudky zo 16. decembra 2010, Stichting Natuur en Milieu a i., C-266/09, EU:C:2010:779, bod 32, ako aj z 26. marca 2015, Komisia/Moravia Gas Storage, C-596/13 P, EU:C:2015:203, bod 32).
- 51 V prejednávanej veci treba konštatovať, že disciplinárne rozhodnutie z 10. júna 1975 vyvolalo právnu situáciu, ktorá sa definitívne ustálila pred uplatňovaním smernice 2000/78.
- 52 Rozhodnutie, ako je rozhodnutie vo veci samej, sa teda pri absencii osobitného ustanovenia v tomto zmysle v smernici 2000/78 nemôže zahrnúť do pôsobnosti práva Únie za obdobie predchádzajúce uplynutiu lehoty na prebratie uvedenej smernice (pozri v tomto zmysle rozsudok z 10. mája 2011, Römer, C-147/08, EU:C:2011:286, bod 61).
- 53 Z toho vyplýva, že až po uplynutí lehoty na prebratie smernice 2000/78, teda od 3. decembra 2003, táto smernica viedla k zahrnutiu účinkov rozhodnutia vo veci samej do pôsobnosti práva Únie (pozri v tomto zmysle rozsudok z 10. mája 2011, Römer, C-147/08, EU:C:2011:286, bod 63).
- 54 Pokiaľ teda rakúsky štát začal vyplácať E.B. periodicky dôchodok od roku 1976 v súlade s disciplinárnym rozhodnutím z 10. júna 1975, pokračoval vo vyplácaní tohto dôchodku po uplynutí lehoty na prebratie smernice 2000/78.
- 55 Z dôvodu pokračovania vyplácania dôchodku E.B. toto rozhodnutie, hoci sa stalo právoplatným pred uplynutím lehoty na prebratie smernice 2000/78, nevyčerpalo všetky svoje právne účinky pred uplynutím uvedenej lehoty, ale naopak, naďalej periodicky vytvára svoje účinky počas celého trvania dôchodku dotknutej osoby aj po uvedenom uplynutí.
- 56 V dôsledku toho vzhľadom na judikatúru citovanú v bode 50 tohto rozsudku, situácia vytvorená disciplinárnym rozhodnutím z 10. júna 1975 predstavuje situáciu, ktorá vznikla pred nadobudnutím účinnosti smernice 2000/78, ale ktorej budúce účinky sú upravené uvedenou smernicou od uplynutia lehoty na jej prebratie v súlade so zásadou, podľa ktorej sa nové pravidlá uplatňujú na takéto budúce účinky okamžite.
- 57 Vzhľadom na vyššie uvedené úvahy treba na prvú otázku odpovedať, že článok 2 smernice 2000/78 sa má vykladať v tom zmysle, že sa po uplynutí lehoty na prebratie tejto smernice, teda od 3. decembra 2003, uplatňuje na budúce účinky právoplatného disciplinárneho rozhodnutia prijatého pred nadobudnutím účinnosti uvedenej smernice, ktorým sa nariaďuje predčasný odchod štátneho zamestnanca do dôchodku so znížením jeho dôchodku.

O druhej až piatej otázke

- 58 Svojou druhou až piatou otázkou, ktoré treba skúmať spoločne, sa vnútroštátny súd vzhľadom na odpoveď na prvú otázku v podstate pýta, či a v akom rozsahu sa smernica 2000/78 má vykladať v tom zmysle, že vnútroštátnemu súdu ukladá preskúmať právne účinky právoplatného disciplinárneho rozhodnutia, ktorým sa nariaďuje predčasný odchod štátneho zamestnanca do dôchodku so znížením jeho dôchodku.

- 59 Na úvod treba poznamenať, že rakúska vláda uvádza, že deontologické predpisy uplatniteľné na E.B., ktoré ukladajú štátnym zamestnancom zachovávať dobrú povesť ich povolania v rámci a mimo času ich služby, sankcionujú rovnakým spôsobom homosexuálov a heterosexuálov, ktorí sa dopustili trestného činu. V dôsledku toho tieto predpisy neprinášali žiadnu diskrimináciu priamo založenú na sexuálnej orientácii.
- 60 Ako však uviedol vnútroštátny súd vo svojom návrhu na začatie prejudiciálneho konania a ako vyplýva z bodu 36 tohto rozsudku, disciplinárne rozhodnutie z 10. júna 1975, ktoré sa stalo právoplatným po potvrdzujúcom disciplinárnom rozhodnutí z 24. marca 1976, bolo v zásade založené na v tom čase trestnej povahe skutkov, ktoré sa E.B. kládli za vinu podľa ustanovení rakúskeho práva, ktoré postihovalo sexuálne praktiky spáchané osobou mužského pohlavia na osobe rovnakého pohlavia mladšej ako 18 rokov, ale nepostihovalo sexuálne praktiky spáchané heterosexuálnou osobou alebo homosexuálnou osobou ženského pohlavia na osobe mladšej než 18 rokov. Vnútroštátny súd tiež zdôraznil, že prípadná disciplinárna sankcia uložená v prípade nenaplnenia skutkovej podstaty trestného činu homosexuálneho sexuálneho styku s mladistvými, uvádzaného týmto ustanovením rakúskeho trestného práva, by bola podstatne menej prísna.
- 61 Z toho vyplýva, že situácia, ako je situácia, ktorá vyplýva z disciplinárneho rozhodnutia z 10. júna 1975, ktoré je založené na rozdielnom zaobchádzaní na základe sexuálnej orientácie, obsahuje priamu diskrimináciu v zmysle článku 2 ods. 2 písm. a) smernice 2000/78.
- 62 V nadväznosti na toto konštatovanie treba poznamenať, že disciplinárna sankcia predstavovala predčasné uvoľnenie E.B. do dôchodku s účinnosťou od 1. apríla 1976. Táto sankcia sa stala právoplatnou pred uplynutím lehoty na prebratie smernice 2000/78 a vyčerpala všetky svoje účinky v momente jej nadobudnutia účinnosti. Preto vzhľadom na odpoveď na prvú otázku nemôže byť spochybnená na základe tejto smernice. Skutočnosť, že vnútroštátny súd uvádza, že E.B. by nemohol byť uvoľnený do dôchodku na základe disciplinárnej sankcie, pokiaľ by skutky, z ktorých bol obvinený, neboli v tom čase trestné, nemôže toto konštatovanie zmeniť.
- 63 Za týchto podmienok sa osoba, ako je E.B., nemôže dovoľávať ustanovení smernice 2000/78 s cieľom získať obnovenie svojej profesijnej kariéry, akú by mala, pokiaľ by disciplinárne rozhodnutie z 10. júna 1975 nebolo prijaté.
- 64 Na účely výpočtu výšky dôchodku osoby, akou je E.B., sa táto osoba nemôže považovať za nachádzajúcu sa počas obdobia od nadobudnutia účinnosti disciplinárneho rozhodnutia z 10. júna 1975 až do dosiahnutia jej zákonného veku odchodu do dôchodku v situácii aktívnej služby ako štátny zamestnanec. V dôsledku toho právo Únie nevyžaduje, aby rakúsky štát za toto obdobie vyplatil odmenu alebo uznal právo na dôchodok.
- 65 Pokiaľ naopak ide o sankciu predstavujúcu 25 % zníženie sumy dôchodku E.B. na základe jeho uvoľnenia do dôchodku od 1. apríla 1976, treba zdôrazniť, že hoci účinky tejto sankcie vzniknuté pred dátumom uplynutia lehoty na prebratie smernice 2000/78 sa vzhľadom na odpoveď na prvú otázku na základe tejto smernice nemôžu spochybníť, takto znížený predmetný dôchodok bol E.B. periodicky vyplácaný. Preto uplatnenie smernice 2000/78 od dátumu uplynutia lehoty na jej prebratie v súlade s judikatúrou citovanou v bode 50 tohto rozsudku znamená, že od uvedeného dátumu bude zníženie sumy dôchodku E.B. preskúmané s cieľom ukončiť diskrimináciu založenú na sexuálnej orientácii. Výpočet, ktorý treba uskutočniť v rámci tohto preskúmania, sa musí vykonať na základe sumy dôchodku, na ktorý by mal E.B. nárok od jeho uvoľnenia do dôchodku od 1. apríla 1976.
- 66 V tejto súvislosti musí vnútroštátny súd overiť, v akom rozsahu by štátny zamestnanec, ktorý by sa v tom istom čase dopustil porušenia svojich deontologických povinností porovnateľného s porušením E.B., bol disciplinárne sankcionovaný, pokiaľ by sa odhliadlo od mužskej homosexuálnej povahy tohto porušenia.

- 67 V prejednávanej veci vnútroštátny súd uviedol, že hoci nemožno vylúčiť, že porovnateľné podnecovanie mladistvej osoby k heterosexuálnym alebo lesbickým praktikám by sa považovalo za porušenie deontologických povinností príslušníkov polície a ako také sankcionovalo, disciplinárna sankcia uložená E.B. by bola podstatne menej prísna v prípade absencie naplnenia skutkovej podstaty uvádzanej predmetným ustanovením rakúskeho trestného práva. Za týchto podmienok mu prislúcha určiť, či by uvedené porušenie viedlo k disciplinárnej sankcii zníženia sumy dôchodku, a prípadne, aký by bol rozsah zníženia dôchodku, ktoré by E.B. bolo uložené ako disciplinárna sankcia, pri absencii akejkoľvek diskriminácie založenej na sexuálnej orientácii, pričom, samozrejme hypoteticky, takéto zníženie musí byť nižšie než 25 %.
- 68 V rámci uplatnenia smernice 2000/78 a v rozsahu, v akom ide o nápravu diskriminácie, o akú ide vo veci samej, je pri určení relevantného percentuálneho zníženia dôchodku E.B. irelevantnou skutočnosť, či sa pred dosiahnutím zákonného veku na odchod do dôchodku dotknutá osoba spontánne usilovala o opätovný výkon činnosti v štátnej službe, alebo nie, alebo či počas predčasného dôchodku dotknutá osoba pracovala v súkromnom sektore.
- 69 Vnútroštátny súd tak musí určiť výšku dôchodku, ktorý sa mal vyplácať E.B. za obdobie začínajúce od 3. decembra 2003.
- 70 Vzhľadom na vyššie uvedené treba na druhú až piatu otázku odpovedať, že smernica 2000/78 sa má vykladať v tom zmysle, že v situácii, akej sa týka bod 57 tohto rozsudku, táto smernica ukladá vnútroštátnemu súdu preskúmať za obdobie začínajúce 3. decembrom 2003 nie právoplatnú disciplinárnu sankciu nariaďujúcu predčasný odchod dotknutého štátneho zamestnanca do dôchodku, ale zníženie sumy jeho dôchodku, aby sa určila suma, ktorú by poberal v prípade absencie akejkoľvek diskriminácie založenej na sexuálnej orientácii.

O trovách

- 71 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdnym dvor (veľká komora) rozhodol takto:

1. Článok 2 smernice Rady 2000/78/ES z 27. novembra 2000, ktorá ustanovuje všeobecný rámec pre rovnaké zaobchádzanie v zamestnaní a povolani, sa má vykladať v tom zmysle, že sa po uplynutí lehoty na prebratie tejto smernice, teda od 3. decembra 2003, uplatňuje na budúce účinky právoplatného disciplinárneho rozhodnutia prijatého pred nadobudnutím účinnosti uvedenej smernice, ktorým sa nariaďuje predčasný odchod štátneho zamestnanca do dôchodku so znížením jeho dôchodku.
2. Smernica 2000/78 sa má vykladať v tom zmysle, že v situácii, akej sa týka bod 1 výroku tohto rozsudku, táto smernica ukladá vnútroštátnemu súdu preskúmať za obdobie začínajúce 3. decembrom 2003 nie právoplatnú disciplinárnu sankciu nariaďujúcu predčasný odchod dotknutého štátneho zamestnanca do dôchodku, ale zníženie sumy jeho dôchodku, aby sa určila suma, ktorú by poberal v prípade absencie akejkoľvek diskriminácie založenej na sexuálnej orientácii.

Podpisy